

Oświadczenie złożone przez senatora Kazimierza Kleinę na 54. posiedzeniu Senatu w dniu 13 maja 2010 r.

25 czerwca bieżącego roku mija siedemdziesiąta rocznica męczeńskiej śmierci Alfonsa Waława Schulza, katolickiego duchownego, działacza narodowego i niepodległościowego na Pomorzu, senatora Drugiej Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1930–1935.

Będąc w Senacie reprezentantem Pomorza i społeczności kaszubskiej, chciałbym przedstawić sylwetkę i działalność księdza Alfonsa Waława Schulza. Objęła ona trzy ważne historyczne okresy: czas zaborów, okres walki o przyłączenie ziem zamieszkałych przez ludność kaszubską do Polski i okres budowy niepodległego państwa Drugiej Rzeczypospolitej.

Ksiądz Alfons Schulz urodził się 5 marca 1872 r. w Tymawie. Był synem Jakuba i Marii z Binerowskich. Uczęszczał do progimnazjum biskupiego Collegium Marianum w Pelplinie, następnie do gimnazjum klasycznego w Starogardzie. Po studiach w seminarium duchownym w Pelplinie 27 marca 1898 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował jako wikariusz w kilku parafiach, między innymi w Oliwie, Starych Szkotach w Gdańsku, Chełmnie, Kartuzach i Wejherowie. W lipcu 1906 r. został mianowany na proboszcza w Konarzynach.

Ksiądz Schulz był wielkim patriotą. Szczególną rolę odegrał w okresie zaborów w organizacji polskiego życia społecznego. Został członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, którego głównym celem było prowadzenie badań historycznych dotyczących Pomorza Gdańskiego i kształtowanie świadomości narodowej Polaków przez przeciwstawianie się jednostronnym opiniom nauki niemieckiej. Działał również w Stowarzyszeniu „Straż”, które zajmowało się promocją polskich publikacji w środowiskach wiejskich. Został prezesem Towarzystwa Czytelni Ludowych w Człuchowie, ważnej społecznej organizacji oświatowej, zakładającej biblioteki i rozpowszechniającej podręczniki do nauki języka polskiego. W 1909 r. założył w Konarzynach kółko rolnicze i był jego przewodniczącym. W 1912 r. został wybrany na prezesa Związku Kół Śpiewających okręgu czerskiego.

Ksiądz Alfons Schulz prowadził bardzo ożywioną działalność w okresie walki o połączenie Pomorza z Polską. W grudniu 1918 r. powołano Radę Ludową powiatu człuchowskiego z siedzibą w Konarzynach, której przewodniczył. Zadaniem Rady Ludowej było podjęcie działań na rzecz podporządkowania tego obszaru odrodzonej Rzeczypospolitej. Równocześnie pełnił mandat delegata na Sejm Dzielnicowy w Poznaniu.

Wszelkie działania podejmowane przez Kaszubów, mające na celu przyłączenie do Polski, były z całą bezwzględnością zwalczane przez władze niemieckie. Niemcy aresztowali księdza Schulza i więzili w Człuchowie. Po dwóch miesiącach w wyniku interwencji wielu polskich organizacji został on uwolniony. W lutym 1920 r. wszedł w skład komisji granicznej w Chojnicach. Pierwotnie granicę wytyczono niekorzystnie dla ludności polskiej, co wywołało silne wzburzenie i protesty Kaszubów. Powołano wówczas Międzynarodową Komisję Graniczną, która dzięki usilnym zabiegom księdza Alfonsa Schulza oraz księdza Józefa Gończa z Borowego Młyna dokonała korekty linii granicznej. Po polskiej stronie pozostało kilka wiosek kaszubskich, między innymi Ciecholewy, Konarzyny i Żychce, oraz szosa do Chojnic.

Ksiądz Schulz potrafił w sposób niezwykle łączyć działalność duszpasterską z aktywnością na rzecz społeczności lokalnych. W okresie Drugiej Rzeczypospolitej pełnił on wiele ważnych funkcji kościelnych. W latach 1924–1931 był dziekanem dekanatu chojnickiego, od 1931 r. do 1939 r. – proboszczem w Subkowach koło Tczewa.

W 1926 r. ksiądz Schulz powołał do życia Towarzystwo Robotników w Konarzynach. Był również inicjatorem powstania lokalnego oddziału Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Zasiadał w Sejmiku Powiatowym w Chojnicach oraz kierował zarządem powiatowym Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego w Tczewie.

Ksiądz Alfons Schulz cieszył się ogromnym zaufaniem ludności Pomorza, czego ukoronowaniem był wybór na senatora Rzeczypospolitej Polskiej z listy państwowej Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Pełnił tę zaszczytną funkcję w latach 1930–1935. Ksiądz Schulz nie zawiódł swoich wyborców. W Senacie często zabierał głos w obronie ich interesów.

Władze państwowe również doceniły zasługi księdza Schulza, honorując go odznaczeniami: Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Organizacji Wojskowej Pomorza i Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta.

Niemcy nie zapomnieli księdzu Schulzowi roli, jaką odgrywał w okresie zaborów w obronie praw narodowych ludności kaszubskiej i w walce o granice w latach 1918–1920. Podczas okupacji był dwukrotnie aresztowany. Po raz drugi aresztowano księdza 29 lutego 1940 r. i uwięziono w Stutthofie. Tam 25 czerwca 1940 r. został zamordowany. Ksiądz Alfons Schulz pochowany został w Gdańsku Zaspie na

cmentarzu więźniów politycznych. Po wojnie 21 marca 1946 r. jego szczątki ekshumowano i pochowano na cmentarzu parafialnym w Subkowach obok kościoła.

Ksiądz Alfons Waclaw Schulz był człowiekiem niezwykłym. W historii Pomorza zapisał się jako obrońca niezawisłości narodu polskiego. Swoją działalnością dla ojczyzny i męczeńską śmiercią zasłużył sobie na naszą wdzięczną pamięć. Dla Polaków bez wątpienia powinien być wzorem szlachetności i patriotyzmu.

Kazimierz Kleina